సృష్టికర్తల చిరునామా

''గ్రామీణ మనస్తత్వాన్ని జీర్ణించుకున్న వాళ్లు కల్లాకపటం లేనివాళ్లుగా వుంటారు. ఘోరమైన అబద్ధాలాడరు. అంటే నాగరికులమని చెప్పుకునే వ్యాపార నాగరికత జీర్ణించుకున్నవారిలాగా. ...నక లాగా వాళ్లకు డబ్బు మీద మోజుండదు. వాళ్ల మనస్తత్వాలంటే నాకు చాలా ఇష్టం...''

నా మాటలు విని సునీల్ పకపకా నవ్వాడు. అతడలా నవ్వుతుంటే నా ముఖం చిన్నబోయింది.

''మహేందర్...! నువ్వింకా బి.సి యుగంలోనే వున్నట్టున్నావు. ఇప్పుడు ఊర్లు ముందట్లా లేవు. సర్వ దుర్లక్షణాలూ ఊళ్లోకి ప్రవేశించాయి. డబ్బు తన వికృత రూపాన్ని ఊళ్లమీద చూపుతూనే వుంది'' అన్నాడు.

''సునీల్! నీ మాటలు ఎంతో కొంత నిజమే కావచ్చు. కాని మా ఊరి సంగతి నీకు బాగా తెలియదు. మా ఊరు పట్టణాలకు చాలా దూరంలో వుంది. అక్కడి మనుషులు వ్యాపార నాగరికత మోజులో పడ్డారని నేననుకోను. పాలు తీసుకెళ్లి పట్టణంలో అమ్ముకోవడం లాంటి పనులు కూడా వాళ్లు చేయడంలేదు. ఇప్పటికీ...'' అన్నాను.

''కావచ్చు. పట్టణాలకు చాలా దూరంలో వుంటే అదెలా సాధ్యపడుతుంది? అయినా ఊరూరుకీ తిరిగి పాలు సేకరించుకపోయేవాళ్లు మీ ఊరికి రావడంలేదని నేననుకోను. నీకు మీ ఊరుమీద, పల్లెటూళ్లమీద చాలా ప్రేమున్నమాట నిజమే కానీ... చాలాకాలం నుంచి నీకు ఊళ్లతో ఉన్న సంబంధాలు అంతంత మాత్రమే! తేపకోసారి పోయి రావడమే తప్ప అక్కడే నివసించడం లేదు. అందువల్ల నీకు వాటిని గురించి స్పష్టంగా తెలుసునని నేననుకోను. పోగా ఇరవై పాతికేళ్ల క్రితం నాటి అమాయకపు తెలంగాణా పల్లెలే నీకు కనబడుతున్నాయి. ఇప్పుడు ఊళ్లలో చాలా మార్పులొచ్చాయి. ఊళ్లిప్పుడు నువ్వను కుంటున్నట్టుగా అమాయకమైన కన్నెపిల్లల్లా లేవు. అనుభవాల సారంతో గడుసువైన ప్రౌఢస్త్రీల్లా వున్నాయి.''

సునీల్ వాడిన ప్రతీకలు నాకు నవ్వు తెప్పించాయి.

''అయితే కావచ్చు. కన్నెపిల్లలెప్పుడూ కన్నెపిల్లల్లాగే వుండరుకదా! కొన్ని మార్పులొస్తే రావచ్చుగానీ వాళ్ల మనస్తత్వాలు, ప్రేమానురాగాలు నన్ను ఇంకా ఊరివైపే మొగ్గేట్టు చేస్తున్నాయి.''.

నా మాటలు అమాయకుడి మాటల్లాగా అనిపించాయేమో, సన్నగా నవ్వాడు సునీల్.

''సునీల్! ఇందులో నాకేం అసహజమైనవి అగుపించడంలేదు. మారుతున్న కాలం, అవసరాలు, పెరుగుతున్న వేగం వాళ్లలో కొన్ని మార్పులు తెస్తున్నాయేమో! తెస్తాయి కూడా! అయితే నువ్వన్నట్టు వాళ్లెంత మారినట్టనిపించినా సోకాల్డ్ నాగరికులనబడే వాళ్లకున్నంత స్వార్థం, మాయదారితనం వాళ్లకు

లేదన్న విషయం నువ్వు మరిచిపోవద్దు'' అన్నాను.

''ఉద్యోగరీత్యా గ్రామాలకు దూరంగా వుంటున్నా గ్రామలమీద నీకున్న ప్రేమకూ అభిమానానికీ హేట్సాఫ్! గ్రామాలపై నీకున్న ప్రేమ మనస్ఫూర్తిగా వున్నదేనని నా అభిప్రాయం. అయితే నేనేది గ్రామీణుల్లోనూ యాంత్రిక నాగరికత ప్రభావం పడిందని, వాళ్ళూ మునుపటంత నిష్కల్మషంగా, నిష్కపటంగా వుండటంలేదు' అన్నాడు సునీల్.

ఎంతోకొంత మార్పు వస్తే వచ్చి వుండవచ్చు. కానీ నువ్వెంత చెప్పినా మన సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు, నిజమైన నాగరికతా గ్రామాల్లోనే బతికున్నాయని నేను నమ్ముతాను'' అన్నాను.

''ఓకే దోస్త్. నీ నమ్మకాన్ని ఎందుకు కాదనాలి? అయితే వాళ్ల మనస్తత్వాల్లో, ప్రవర్తనలో వచ్చిన మార్పులను నీకు ప్రత్యక్షంగా అనుభవ పూర్వకంగా అర్థమయ్యేట్టు చేస్తాను. కాలికిపెడితే మెడకు, మెడకు పెడితే కాలికంటూ వాళ్లెలా ముప్పుతిప్పలు పెడుతున్నారో నువ్వే చూద్దువులే! నీ చెలుకను మీ చిన్నాన్నే కొన్నాడు కదా! అందులోని కొంత భాగాన్ని నర్సయ్య కమ్మావు కదా! దానికోసం వాళ్లిద్దరూ పోట్లాడుకుంటున్నారు. నిన్ను వెంటనే రమ్మంటున్నారు. మొన్న నర్సయ్య నాతో చెప్పాడు.''

'రెండురోజుల్లో పోదాం. నువ్వూ నా వెంట రావాలి. నాకు సాయంగా ఉన్నట్టుంటుంది. మన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు కూడా దొరుకుతున్నట్టవుతుంది'.

ఆదివారం రోజున సునీల్‌ను తీసుకుని మా ఊరికి బయలుదేరాను. బస్సు మా ఊరి పొలిమేరల్లోకి ప్రవేశించినప్పుడల్లా నా శరీరం పులకిస్తుంది. చల్లగాలి నాకాహ్వానం పలికినట్లనిపిస్తుంటుంది. చెట్లు ఆప్యాయంగా పలుకరిస్తున్నట్లు తోస్తుంటుంది. చెట్లు, గుట్టలు మా చెరువుపై నుండి వచ్చే చల్లగాలి అన్నీ నన్నాప్యాయంగా అక్కున చేర్చుకుంటున్న అనుభూతి కలుగుతుంటుంది.

నాలోని పులకింతను, పారవశ్యాన్ని గమనించాక సునీల్- ''మహేందర్! నిజంగా నీదో విచిత్రమైన మనస్తత్వం. ఈ ఊరు నీకేమి ఒరగబెట్టిందని నీకింద పారవశ్యం? లక్షల ఆస్తులు పొందినవాళ్లు కూడా ఇంత పరవశం చెందరు'' అన్నాడు.

''ఏం?.. ఏం తక్కువైంది నాకు? నాకు ఊళ్లో పెద్దగా ఆస్తి లేదన్నమాట నిజమే! వున్న కొద్దిపాటి ఆస్తీ నాకుకాకుండా పోయిందన్నమాటా నిజమే! మిగిలిన స్వల్పభాగం ఎందుకూ కొరగానిదే కావచ్చు. అయినంత మాత్రాన ఊరు నాకేమివ్వలేదంటావా? నా ఊరు నాకు జన్మనిచ్చింది. చదువు నిచ్చింది. పాతికేళ్ల జీవితాన్నిచ్చింది. ఉద్యోగం దొరికేంతవరకూ నేనీ ఊరి మట్టివాసనను పీలుస్తూనే ఒ కాను. నా తండ్రి భూమిపై వచ్చిన ఆదాయంతోనే పెరిగాను. ఇంకేమివ్వాలి నాకు ఊరు? అప్పులైతే ఇవ్వలేదుకదా! అది చాలదా? అందరికీ లక్షల ఆస్తులే సంక్రమించాలంటే ఎలా సాధ్యమవుతుంది''

నన్ను ప్రశంసాపూర్వకంగా చూసాడు సునీల్.

బస్సు మా ఊరి బస్టాపులో ఆగింది. బస్సుదగ్గర నా భూమి కొన్న మా అమ్మ మరిది కొంరయ్య చిన్నాన్న, మా సొంత చిన్నాన్న వీరయ్య, మరో నలుగురైదుగురు నిల్చొని వున్నారు. వాళ్లనక్కడ చూసిన నాకెంతో సంతోషం కల్గింది.

''మనం వస్తామని తెలిసి బస్టాండులో మనకోసం ఎదురు చూస్తున్నారు. మనలాంటి వాళ్లమయితే ఇలా చేయగలమా? ఊళ్లలో ఇలాంటి ప్రేమలు, అతిథి సత్కారాలింకా ఉన్నాయనడానికిది నిదర్శనం కాదా?'' అన్నాడు సునీల్‌తో బస్సు దిగుతూ.

''తర్వాత మాట్లాడుకుందాం'' అన్నాడు సునీల్. అంతలో నర్సయ్య వచ్చి నమస్కరించాడు. మేమిద్దరమూ ప్రతి నమస్కారం చేసాము.

''పొద్దటి బస్సుకే వత్తరనుకున్నం బిడ్డ. బారెడు పొద్దెక్కె. ఇంకొంచెమైతే ఎక్కడోల్లక్కడవెళ్లిపోతరు. మొసమర్లకుంట పనులున్నకాలం. నీవుగోక్కుందామన్నా తీరిసత్తలేదు'' అన్నాడు మా చిన్నాన్న వీరయ్య.

కొంరయ్య కొడుకులిద్దరూ ముఖం మాడ్చుకొనున్నారు. ''ఏం జెయ్యన్నే! మబ్బుల్నే లేచి తయారయినం. అక్కన్నుంచి బస్సు దొరికిచ్చుకోని వచ్చేవరకు ఈ ఊరికొచ్చే బస్సు ఎల్లేపాయె. ఇగ ఈ బస్సు కోసం గంట కూచున్నమక్కడ'' అన్ననేను.

''అయితె మానాయెపటు బిడ్డ స్కూటరుంది గద... దానిమీద రాకపోయిండ్రా?'' అన్నాడు వీరయ్య.

''మా రావచ్చు. కానీ రోడ్డెప్పుడూ సందడిగానే ఉంటుంది. బాగాక్సిడెంట్లయితున్నయి. తలకాయనొప్పని బస్సుకే వచ్చినం'' అన్నాను.

వీరయ్యతో వాళ్లింటికెళ్లాం. కొంరయ్య, నర్సయ్య మనుషులను తెచ్చుకుంటానికి ఊళ్లోకెల్లారు. వాకిట్లో వాల్చున్న మంచంలో కూర్చున్నాం.

''ఇగ కూచుంటే పెద్ద పంచాయితే అయ్యేటట్టుంది. పొద్దెక్కింది. మీరస్తరని బువ్వొండిపించి వుంచిన. పెద్ద మనుషులు కూడేవరకు బువ్వతినుండ్రి. బావి మీదికి పోయి కాల్లు కడుక్కోండ్రి బిడ్డా!'' వీరయ్య మాటలు విన్న నా ముఖంలో మడతలు పడ్డాయి.

''ఏందే చిన్నాన్నా! ఇందులో పంచాయితేముంది?'' అన్నాను.

''ఇదేమన్న లక్కబుల్లకాయల ఎవారమనుకుంటున్నవా? నీతీరుగనే అందరుంట రనుకుంటున్నవా బిడ్డ! నువ్వేమొ దరమరాజువు. గుంట చిక్కులన్ని నీకు తెలువయి. ఎక్కడికో ఓ కాడికి అదే తెగుతదికని మీరైతే అన్నం తినుండ్రి... కాల్లు కడుక్కోండ్రి'' అన్నాడు వీరయ్య.

''నీ కొడుకు అందరు తన తీరుగనే ఉంటరనుకుంటగే మామ. సంగతేందో ఇప్పుడు తెలుస్తది'' అన్నాడు సునీల్.

''నా కొడుకుని దెప్పవల్సిందేం లేదు. ఆడు దరమరాజు. దరమరాజుకెప్పుడు అపజయం గలుగది. సరెగని అన్నం తినుండ్రి.''

''మాకిప్పుడాకలే మవడంలేదే మామ! వచ్చేటప్పుడే టిఫిన్ చేసి వచ్చినం. మధ్యాహ్నం పరకాకలి కాదు మాకు? మాట్లాడుకోవడమై పోనియ్యలేవు. పోయేటప్పుడు తింటం'' అన్నాడు సునీల్.

''ఛట్ నీ యవ్వ! గా టిఫిన్ తింటె కడుపునిండుతదా? మరన్నం తినుండ్రి. తినెవరకందరస్తరు'' ఖచ్చితంగా చెప్పాడు వీరయ్య.

''మా చిన్నాన్న పట్టువడితే విడిచిపెట్టడు. పల్లెటూళ్లో అన్నం తిన్న తర్వాతే మిగతా ముచ్చట్లు. పట్టేనంత రెండు బుక్కలైనా సరే తిందాం.'' అని సునీల్‌ను తీసుకొని బావిద్దగరకెళ్లాను.

కాళ్లు చేతులు కడుక్కోని ఇంట్లో కెళ్లాము. మా కోసం వేసున్న పీటలమీద కూర్చున్నాం. కందిపప్పు, తాళింపు పెట్టిన పులుసు చేసింది చిన్నమ్మ. పక్కన మామిడికాయ పచ్చడుంది. నూనెక్కువగా లేకపోవడంవల్ల ముక్క మెత్తగుంది.

పప్పుచారు కలుపుకొని తింటుంటే రుచికరంగానే వుంది.

మా దగ్గరే గొంగడి ముద్దగా వేసుకొని మా చిన్నాన్న కూర్చుని అన్నం తింటున్నాడు. ''ఒకోన్ని దొరకవట్టి కొయ్యాన్నని అనుకున్న కని బిడ్డ, నీ భూమిని కొన్న చిన్నయ్య, మీ వోల్లు ఏడుత్తరని ఊకున్న. మల్ల నువ్వచ్చేదేమొ పంచాయితికాయె'' అన్నాడు వీరయ్య.

''మాంసం కోడికూర ఎవ్వలకు కావన్నేమామ? ప్రేమతో పెట్టిన పచ్చడిమెతుకులైన మంచిదే!'' అన్నాడు సునీల్.

''కడుపునిండ తినుండ్రి బిడ్డ...''

''పెరగు లేదాయె మామ?''

''బర్రె సూడిదయింది బిడ్డ. ఇంక రొండు నెల్లయితె ఇంటినిండ పాడే!''

''బర్రె పాలియ్యకుంటె కొనుక్కోరా.'' అన్నాడు సునీల్.

''రూపాయలకు రూపాయలు పెట్టి పాలు పెరుగుకొని తాగన్నంటే ఎల్లుతదా బిడ్డమాకు. ఇంట్లుంటే బాగనే తాగుతం. ఇంట్ల పాడిలేకుంటే కొనుక్కోని తాగుడు తక్కువే! మీరత్తున్నరని పెరుగుకోసం రొండు మూడిండ్లు మా తిరిగిన కానీ దొరుకలే! అన్నాడు వీరయ్య.

భోజనాలు ముగించి లేచి వాకిట్లోకొచ్చాము.

ఐదారుగురు పెద్దమనుషులు, నర్సయ్య, మా చిన్నాన్న, అతని కొడుకులు వచ్చారు. కొందరు వాల్చున్న మంచాల్లో, ఇంకొందరు అరుగంచుకు కూర్చున్నారు.

సునీల్, నేను పెద్ద మనుషుల పక్కన మంచంలో కూచున్నాం. ఈ విషయంలో ఇంత మంది పంచాయితీ పెద్దలనెందుకు పిలువాల్సి వచ్చిందో నా కర్థం కాలేదు. నేను నా ఊరివాళ్లపై పెట్టుకున్న నమ్మకాలేమవుతున్నాయి? ఈ సమస్య జటిలం కానుందా? నన్ను నేనే ప్రశ్నించుకున్నాను.

''ఏంటి మహేందర్! చదువుకున్నోడివి. అన్నీ తెలిసినోడివి. నలుగురికి చెప్పవలసినోడివి నువ్వే చెప్పించుకుంటేమన్నట్టు? చాట్ల తవుడు బోసి కుక్కలకు కొట్లాట పెట్టరంటరు చూడు, గట్లయింది నువ్వు చేసిన పని! ఒకే చేనును ఇద్దరికమ్ముడేంది?' అన్నాడు నర్సిరెడ్డి నిష్టూరంగా.

ఉపోద్ఘాతమేం లేకుండా నేరుగా నాపైకి దాడి ప్రారంభించడం నాకు బాధాకరంగానే వుంది.

''ఒకే భూమిని నేనిద్దరికెక్కడమ్మాను? అర్వై కుంటల్లోంచి పదిహేను కుంటలది ప్రత్యేకంగా వుందని, దానిమీద నర్సయ్య బయానా తీసుకున్నాను. ఈ విషయం చెప్పినా వినకుండా మా చిన్నాన్న కొంరయ్య, అతని కొడుకులు మొత్తం అర్వై కుంటల భూమికని పదివేలే బయానా ఇచ్చారు. ఆరోజే నర్సయ్యను పిలుద్దామంటే దొరుకలేదు. ఎలాగో ఎవర్నో ఒకర్ని ఒప్పించుకొమ్మని అప్పుడున్న పెద్ద మనుషులు చెప్పలేదా?'' అన్నాను.

''ఆ భూమి కొంరయ్య, మీ పొత్తులున్నది. కొంరయ్య కొననన్నప్పుడే వేరే వాళ్లకమ్మాలి. నర్సయ్య కెలా అమ్మావుదాన్ని?''

''రెండేళ్లుగా మా చిన్నాన్నకు కొనమని చెబుతూనే వున్నాను. తాను కొనన్నాడు. తీరా పంచుకొని అమ్మిన తర్వాత మొత్తం తనకే కావాలని బలవంతం చేసారు. అయినా నా భూమిని నేనమ్ముకుంటే తప్పేముంది?''

''భలేటోనివే ఉన్నవు మహేందర్! అది జాయింట్ పట్టా భూమి. ఎవర్నో తీసుకొచ్చి మధ్యలో పెడితే మీ చిన్నాన్న వాళ్లకిబ్బంది కాదా! నీళ్ల దగ్గర, ఇతర విషయాల దగ్గర' అన్నాడు మరొక పెద్దమనిషి.

'బావితోకానీ, కరెంటు మోటారుతోకానీ నర్సయ్యకేం సంబంధంలేదు. పోగా ఆ ముక్క ప్రత్యేకంగా ఉంది. ఎంత చెప్పినా మా వాళ్లు కొనమన్నారు. అందుకే దాన్ని నర్సయ్యకమ్మాను. దాని ధర వదిలిపెట్టి మిగతా భూమికి డబ్బులిస్తే అయిపోతుంది కదా! ఇందులో పంచాయితేముంది?''

''మంచిగనే చేసినవు తియ్యి. పదిహేను కుంటలకు నర్సయ్య దగ్గర బయానా తీసుకొని భలే మంచి పనిచేసినవు. మరిగ ఎవ్వలనెట్ల మెప్పించుకుంటవో మెప్పించుకో!''

నన్ను దోషిని చేస్తూ అన్నాడు సర్పంచ్. ''నేనిలా తీసుకోవడంలో ఏ ఉద్దేశ్యమూ లేదు. మా నాన్న చనిపోయింతర్వాత రెండు మూడేళ్లుగా ఆ భూమిలోంచి ఒక్క ధాన్యం గింజకూడా నాకివ్వలేదు మా చిన్నాన్నవాళ్లు. పోగా పెట్టుబడులకని, ఎరువులకని వందా, రెండువందలు నా దగ్గరే వసూలు చేసారు. నేనుంటున్నదేమో దూర ప్రదేశంలో నాయె. అందుకే అమ్మాలనుకుంటున్నాను. వాళ్లు కొనమంటే కొనలేదు. పంచుకొని కొంత నర్సయ్యకమ్మినతర్వాత అంతా కావాలని అలా చేసారు. ఇందులో నేను చేసిందేముంది?'' అన్నాను.

''మహేందర్ నువ్వేమన్న వేలుపెడితే చీకని వెన్నపెడితే నాకని చిన్నపిల్లవాడివా? నర్సయ్య కమ్మిందానికి వదిలిపెట్టి ధర చేసుకొమ్మని గట్టిగా చెప్పొద్దా? నీది నువ్వు అమ్ముకోవచ్చు కానీ ఇట్లకాదు. మరిప్పుడేం చేస్తావో చెయ్యి. నర్సయ్య తాను బయానిచ్చిన భూమిని వదలనంటున్నాడు. కొంరయ్య తనకు మొత్తం భూమి కావాలంటున్నాడు. ఎవర్ని ఏవిధంగా ఒప్పిస్తవో ఒప్పించు'' అన్నాడు రాజిరెడ్డి.

''అంతా నావాళ్లే నన్ను నమ్మకంతో ఇట్లా చేసాను. మా చిన్నాన్న-నర్సయ్య ఇచ్చే డబ్బును మినహాయించుకుని మిగతా డబ్బులిస్తే సరిపోతుంది. లేదా తన బయానా తాను తీసుకొని విరమించుకున్నా మంచిదే! ఎవన్నో ఒకర్ని ఒప్పుకొమ్మని నేను వేడుకుంటున్నాను.''

కొంరయ్య కొడుకులు నా మీదికి గయ్‌మని లేచారు.

''జాయింటుపట్టా ఉన్న భూమిని నర్సయ్యకెలా అమ్ముతావో మేం చూస్తాం. అందులోకి మరొకరు రావడం మాకిష్టంలేదు. అమ్మితే మొత్తం మాకే అమ్ము. మాట తప్పద్దు. లేకుంటే మేమిచ్చిన పదివేల బయానాకు పదివేల రూపాయలు కలిపి మాకిచ్చెయ్యి. లేకుంటే పుర్రెలెగురాలె. ఆ భూమిలకు నర్సయ్య నాగలెట్ల వత్తదో మేం జూత్తం...''

ఆ మాటలు నాకు బాధాకరంగా వున్నాయి. నా చిన్నమ్మ కొడుకులే నాతో ఇలా సవాలు చేయడం నన్ను మరింత బాధకు గురిచేసాయి. కొద్ది క్షణాలు నా నోటినుంచి మాట రాలేదు. నేను మాట్లాడబోయేంతలో సునీల్ అందుకున్నాడు.

''అలా పట్టుపట్టుకుని కూచుంటే ఏమన్నట్టు? మీరేదో తువవాళ్లని, వ్యవసాయం చేస్తూ పంటలు పండిస్తూ కష్టపడుతున్నారని మీ అన్న మీమీద సానుభూతితో వున్నాడు. అతని నమ్మకాన్ని గంగల కలుపకుండ్రి. ఆ పదిహేను కుంటలకు నర్సయ్య దగ్గర బయానా తీసుకున్నాడని తెలిసి కూడా మీరెందుకు బలవంతం చేసారు మొత్తమియ్యమని? అది పోగా మిగతా భాగానికి ధరచేసుకోవాల్సింది. మీరమాయకులని, చెప్పినట్టు వింటారని నమ్మినందుకు మీ అన్నకు తగిన బుద్ధే చెప్తున్నారు'' అన్నాడు సునీల్ అందరినీ దబాయిస్తున్నట్టు.

''మహేంద్రన్న భూమిని తనది తానమ్ముకున్నడు. నీకు బాగ బలముందా? ఇయ్యాల్లనే నాగలిగట్టుత అందులో. ఏం జేస్తవో చెయ్యి'' అన్నాడునర్సయ్య గట్టిగా.

అతనికి మద్దతుగా అతని కులం వాళ్లు లేచారు. మా చిన్నాన్న కొడుకులకు మద్దతుగా మరికొందరు లేచారు. కొందరటూ మరికొందరిటుగ వాదోపవాదాలు జరుగుతున్నాయి.

''మహేందర్ చదువుకున్నడు. గీగుంట చిక్కులన్ని తెలువనోడు. నౌకరి జేసుకుంట తన చందాన తాను బతుకున్నడు. పాపం... ఊళ్లున్న ముత్తెమంత భూమిని అమ్ముకొని పోతున్నడు... తిప్పలు పెట్టకుండ్రి. ఎవ్వలో ఒకరు దిగిరాండ్రి'' అన్నాడు లచ్చయ్య షావుకారి.

''చేసిండు... కూసున్నడు... మందనడు.. మాకనడని ఏందిది? ఇద్దరికి తఖరారుపెట్టి కూసున్నడు. భూమేం పుక్కానికిస్తున్నాడా?'' అన్నాడు మా చిన్నమ్మ కొడుకు.

''ఇంత పొడుగు ధర పెట్టినవా? అగ్గువసగ్గువకు దొబ్బుకుంట ఇంక మాట్లాడతన్నవు. ఊళ్లె వసతి లేక అమ్ముకుంటన్నడు కానీ ఆ ధర కమ్మేదేనా?'' గద్దరించినట్టన్నడు మా చిన్నాన్న వీరయ్య.

''వీరయ్యా! నువ్వెప్పుడు మాట్లాడినా నీళ్ళళ్ళ పిత్తినట్టే ఉంటది. భూమి ధరలు లెక్కానా? అక్కన్నే అంతకంటే ఎక్కో ధర కమ్మిన యున్నయి. తక్కువ ధర కమ్మినయున్నయి.'' అన్నాడు గంగయ్య.

''గిట్ల మాట్లాడుకుంటవోతే రాత్రయినా పంచాయితి తెగది. అసలు సంగతి వదిలిపెట్టి ఒగలనొగలు కొల్సుకునుండేది? మహేందర్! మీ తమ్ముల మాటలు విన్నవుకదా! నీకున్న మంచితనం వాళ్లకు లేదు. ఏం జేత్తవో జెప్పు?'' అన్నాడు సర్పంచ్.

ఇక నాకు మాట్లాడక తప్పలేదు. ''నర్సయ్యా! నా జీవితంలో నేనబద్ధమాడింది లేదు. నేను నీకు చేను అమ్ముతానని చెప్పలేదు. నేనున్న చోటుకొచ్చి బయానా పెట్టావు. వాళ్లేమో మొత్తం కావాలని నన్ను ఇరికించారు. ఆరోజు నీ కొరకు మనిషిని తోలితే లేవు. పెద్దమనుషులను, ఊరి వాళ్లను, నా వాళ్లని నమ్మి ఆ భూమిని వాళ్లకిస్తానని ఒప్పుకున్నాను. ఈ భూమిని వదిలిపెట్టు. నువ్వు రొన్నెల్లయింది కదా డబ్బిచ్చి! నీ డబ్బు నీకు వడ్డీతోసహా కలిపి ఇచ్చేస్తా. నా మంచితన్నాన్నో, నా మీదగౌరవంతోనో నువ్వు దేనికొప్పుకున్నా మంచిదే!'' అన్నాను ప్రాధేయపూర్వకంగా.

నా మాటలువిని నర్సయ్య ముఖం ముడుచుకున్నాడు. కొద్ది క్షణాలాగి ఖచ్చితంగా అన్నాడు. ''నువ్వు చదువుకున్నోనివి. మేం మోటుగాల్లం. మాతోని చెప్పించుకుంటవా? ఆ పదిహేను కుంటలకు బయానా పెట్టిన. ఆ భూమి నాదే! వాయిదా ప్రకారం నేను మిగతా డబ్బులు కడతా. నేను రొండు వేలు బయానిచ్చెపటికె ఇంక రొండువేలు కలిపిస్తనంటున్నవు. అప్పుడే పదివేలిస్తే పదివేలు కలిపిచ్చేటోనివా? నువ్వు రొండువేలు కాదు...ఎంతిచ్చినా నాకద్దు. మనిషన్నాక ఒక్క మాట మీద నిలబడాలె. నా దగ్గర బయాన తీసుకొని ఆల్ల దగ్గరెందుకు తీసుకున్నవు? బయానిస్తే కొన్నట్టే లెక్క. ఆ భూమి నిడువ. ఆరు నూరయిన మంచిదే! ఆ భూమిలకు కొంరయ్య కొడుకు లెట్లస్తరో నేం జూత్త...''

నర్సయ్య నుండి నేనా మాటలూహించలేదు. ఓ దిక్కు నర్సయ్య, మరో దిక్కు మా చిన్నమ్మ కొడుకులు నన్ను దోషిని చేసి మాట్లాడుతున్నారు. ఎవరూ తగ్గడానికి సిద్ధంగా లేరు. తమ పట్టుమీదనే ఉన్న ఇరుపక్షాల వారిని చూస్తుంటేనాకు విపరీతమైన ఆగ్రహం వచ్చింది. పైగా నన్ను మాట తప్పుతున్నానని బదునాం చేస్తున్నారు.

''మీరేమో పెద్ద సత్య హరిశ్చంద్రులు. లేదా ఆయన కన్నగారో తమ్ములో.... నేనేమో మాటతప్పేవాన్ని అంతేనా? నేను పిచ్చివాన్నయి మీరంతా నా వాళ్లని మిమ్మల్ని నమ్మాను. ఓ దిక్కు

పొరపాటు జరిగిందని ఒప్పుకుంటుంటే ఎందుకిలా పట్టుపట్టి కూర్చుంటారు? ఒక్కరైనా ఎందుకు దిగరారు? నేను నా భూమిని ఎవ్వరికీ అమ్మను. దాన్నెవరూ దున్నవద్దు అలాగే బీడుగానే వుండనియ్యండి. ఇద్దరి పైసలు మీవి మీకు పారేస్తాను. తీసుకోండి. నా భూమి నాకే కావాలి.'' అన్నాను కోపంగా. లేచి చిర్రుబుర్రులాడుతూ అటూ ఇటూ తిరగసాగాను. సాధారణంగా ఎవరిమీదా కోపం కనబరచని నేను కోపానికి రావడం చూసి కొంతైనా దిగివస్తారనుకున్నాను. కానీ అదీ జరగలేదు.

''అమ్మితానని ఇద్దరి దగ్గర బయానా తీసుకోని ఇప్పుడు డబ్బులు వాపసు ఇస్తానంటే ఎవరూరుకుంటారు? ఇద్దరికీ తీసుకున్న దానికి రెట్టింపు డబ్బులిచ్చి రాసిచ్చిన కాగితాలను చింపెయ్యండి.'' అన్నాడు ఉపసర్పంచ్.

అవును... అవును అన్నారంతా. ఇద్దరికీ రెట్టింపిస్తే ఒప్పుకుంటామన్నారు వాళ్లు.

అంటే ఉత్తపుణ్యానికి పన్నెండువేల రూపాయలు చెల్లించాలన్నమాట! అది నాలాంటి మధ్య తరగతికి కూడా ఎదగని ఉద్యోగికి భారమే! బయానా తీసుకున్న ఖర్మానికి అంత డబ్బు నష్టపోవడం అదీ దండుగ రూపంలో కట్టాడని నింద భరించడం... ఏం చెయ్యాలా అని నేను ఆలోచిస్తున్నాను.

''మహేందర్! నీకింత వరకు ఒక్క మచ్చకూడా లేదు. ఇప్పుడిలా చేస్తే దండుగ కట్టావన్న అపకీర్తి వస్తుంది. రెట్టింపు డబ్బు కట్టి భూమినుంచుకున్న వాడిగా పాడుపేరొస్తుంది. మాట కోసం ఎన్నో వదిలిపెట్టుకున్న నీకు ఇలా జరగడం బాగుండది. పన్నెండు వేలు నష్టపోయి ఊళ్లో చెడ్డపేరు తెచ్చుకునేకంటే ఎవరో ఒకర్ని ఇంకేవిధంగానైనా ఒప్పిస్తే మంచిది. అలా చేయకుంటే ఆ తర్వాత భూమిని అమ్మడం కూడా కష్టమవుతుంది. బాగా ఆలోచించు'' అన్నాడు సునీల్.

నాకిది ఊహించని ఎదురుదెబ్బ. నేనేం మాట్లాడలేకపోయాను.

''మహేందర్ మాట్లాడవేంటి? ఇద్దరూ భూమిని వదులుకోడానికి సిద్ధంగా లేరు. ఏం చెయ్యాలో చెప్పు'' అన్నాడు రాజిరెడ్డి.

సునీల్‌నన్ను పక్కకు తీసుకుని వెళ్లాడు. నాకో ఉపాయం చెప్పాడు. నాకది సబబుగానే తోచింది. చాలాసేపు తర్జనభర్జనలయ్యాయి. నాకివ్వాల్సిన డబ్బులోంచి కొంత తక్కువచేస్తే తానా భూమిని నర్సయ్య కొదిలి మిగతా భూమిని తీసుకుంటానన్నాడు కొంరయ్య. నాకు కొంత నష్టమైనా సమస్య ఇలా పరిష్కారం కావడం నాకు కొంత ఊరట నిచ్చింది. ఈ విధంగానే కాగితాలవీ రాసుకుని సంతకాలు పెట్టాము.

ఆ భూమికోసం ఇంత తతంగం జరగడం ఒకెత్తయితే అక్కన్నుంచి వెళ్లిపోతూ మా చిన్నమ్మ కొడుకులు తమ స్నేహితులతో అన్న మాటలు ఒకెత్తయినాయి. నేను వినడం లేదనుకొని వాళ్లన్న మాటలు నన్ను తీవ్ర ఆవేదనకు గురిచేసాయి.

''నర్సయ్య ప్రాణం పోయినా భూమినొదిలి పెట్టడని మాకు తెలుసు. అయినా మొత్తం భూమికి ధర చెయ్యాలని మా అన్న నిందులో ఇరికించాం. మేం గట్టిగా బిగబడితే నర్సయ్యకిచ్చిన భూమి మాకు రాకున్నా మాకిచ్చిన భూమి ధరకొంతైనా తగ్గుతుందని ఇట్ల చేసినం. మా అన్న అమాయకుడు కదా! బోల్తా పడ్డాడు.''

ఆ మాటలు సునీల్ విన్నాడు. ''తెల్సిందా నీ పల్లెవాళ్లసంగతి. వాళ్లెంత అమాయకులో ఇప్పటికైనా అర్థమైందా?'' అన్నాడు సునీల్. మా తమ్ముల మాటలు నాకు షాక్ ట్రీట్‌మెంట్ లాంటివే! సమస్య

పరిష్కారమైనా ఆ మాటలు నన్ను చాలా బాధించాయి.

ఆరోజు సాయంత్రం ఊర్నుంచి వెళ్లిపోయాము. గాయపడున్న నన్ను సునీల్ ఏమీ ప్రశ్నించలేదు. ''సర్వ సంపదలకు సృష్టికర్తలైన గ్రామీణుల్లో వ్యాపార నాగరికత పెరుగుతోందా? ఇదువరకున్న ఆ ప్రేమలు, ఆప్యాయతలు నశిస్తున్నాయా? డబ్బు చుట్టే తిరుగుతున్నాయా?''

నాలో రకరకాల ప్రశ్నలు... భూమి డబ్బు పూర్తిగా ముట్టడం, రిజిస్ట్రేషన్ పనులన్నీ పూర్తి కావడానికి రెండు మూడు నెలలు పట్టింది. ఈ రెండు మూడు నెలలు ఊరికి తరచుగా పోయాను. ఊరికెల్లినప్పుడల్లా ఒక్కోసారి ఒక్కోవాడకు తిరుగుతూ ఇంటింటికి వెళ్లి గ్రామీణులతో మాట్లాడాను. వాళ్ల కష్టసుఖాలను తెలుసుకున్నాను. వాళ్లు చేస్తున్న పనులను గమనించాను. నా ప్రశ్నలకు సమాధానాల కోసం వెతికాను.

★ ★ ★

''ఊళ్లమీద నీకున్న అభిప్రాయాలు ఇప్పటికైనా మారాయా?''

''సునీల్! నేనోడిపోయానని చెబితే నేనేదో కోల్పోతాననుకోను. ఇందులో ఒకరు ఓడిపోవడం ఒకరు గెలవడం అనే మాటేలేదు. కాలానుగుణంగా ఎంతో కొంత మార్పురావడం అత్యంత సహజం. అంత మాత్రాన పల్లెవాళ్లు అన్నిటికీ దూరమై మారిపోయారనటం సరైంది కాదు. ఇక కొంరయ్య, నర్సయ్య వాళ్ల ప్రవర్తనకు గల కారణమంటావూ? బాగా ఆలోచిస్తే నా కవి అసహజమనిపించడం లేదు. భూమ్మీద వాళ్లకుండే ప్రేమే, ఆ భూమిని తామే దక్కించుకోవాలన్న తాపత్రయమే వాళ్ల పట్టుదలలకు కారణం. మా చిన్నమ్మ కొడుకుల దురుసు ప్రవర్తనకు కారణం వాళ్ల తరంలోని ఆవేశం... దుడుకుతనం...

ఎవరెన్ని చెప్పినా ఇలాంటి పంచాయితీ మనలాంటి వాళ్లలోనయితే నేను పన్నెండు వేలూ కట్టాల్సి వచ్చేది. అల్ప సంతోషులు వాళ్లు. ఒకటి రెండువేలతో సంతృప్తిపడ్డారు. నీ నమ్మకాల మాటెలా వున్నా ఆ విషయంలో నేను చేసింది తప్పుకాదా? ఎంత రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్నా ఎముకలే మిగులుచ్చుకున్న కొంరయ్య లాంటి వాళ్లు ఈ అవకాశాన్ని చూసుకొని రెండువేలు సంపాదించుకోవడంలో తప్పేముంది?'' అన్నాను.

నా విశ్లేషణకు నోరు తెరిచి చూస్తున్నాడు సునీల్. కొద్దిసేపటనికేం మాట్లాడాలో తెలియలేదు.

''అంటే? ఊళ్లిప్పుడు ఊళ్లుగానే వున్నాయంటావు. పెద్దగా మార్పు రాలేదంటావు. ఇప్పుడెవరు వ్యవసాయం చేస్తున్నారు? తెలిసే ఎందుకలా గుడ్డిగా సమర్థిస్తావు?'' అన్నాడు సునీల్.

'నేను దేన్నీ గుడ్డిగా సమర్థించడంలేదు. కాని ఇప్పటికీ ఎప్పటికైనా ఆ సృష్టికర్తల చిరునామాలు ఊళ్లేనంటాను. నేను గడపగడపా తిరిగి చూసాను. ఎన్నో గమనించాను.

''ప్రతి కులం నుంచీ చదువుకొని ఉద్యోగాలొచ్చి కొందరు, ఇతర విధాలుగా కొందరు వలసలు పోయుండవచ్చు. అయినా ఇదివరకటంత కాకున్నా ఇప్పుడు కూడా వ్యవసాయాలు చేసేవాళ్లు చేస్తున్నారు. బట్టలమ్మేవాళ్లు చేస్తూనే వున్నారు. ఇతర ఉత్పత్తి సంబంధమైన పనులు చేసేవాళ్లు చేస్తున్నారు. అయితే ఖచ్చితంగా తమ కులవృత్తులతోనే బతుకుతుండటం లేకపోవచ్చు. కాని సహస్ర వృత్తుల వాళ్లూ వాళ్ల ఉత్పత్తులను సాగిస్తూ ఊళ్లలో ఉన్నారు. వాళ్లే మన సంస్కృతిని, భాషను కాపాడుతున్నారు.

''ఇప్పుడు సమాజంలో సంక్లిష్ట పరిస్థితులున్నమాట నిజమే! చాలామంది ఊళ్లొదిలి పోతున్నట్టే

కబడ్తున్న మాట నిజమే! కానీ దుర్మార్గంగా పెరుగుతున్న పట్టణాలు ఎంతమందికని ఉపాధి చూపగలవు? ఎన్ని వనరులు తగ్గినా భూమయితే తగ్గేది కాదుగదా! ఎన్ని పారిశ్రామికోత్పత్తులు, బంగారం, సంపదలున్నా ఆహారోత్పత్తులు లేనిదే బతకడం సాధ్యం కాదు కదా! అందుకే ఎప్పటికైనా గ్రామాలదిక్కు దృష్టి మరల్చక తప్పదు. ఇంజనీరింగ్ చదివీ బతకడానికి వ్యవసాయాన్ని ఎన్నుకోవలసి రావచ్చు. అందుకే సృష్టికర్తల శాశ్వత చిరునామా గ్రామమే! మనది వ్యవసాయిక ప్రధానమైన దేశం'న్నది మరచిపోవద్దు''.

నా మాటల గూర్చే ఆలోచిస్తూన్నాడు సునీల్.

ఆంధ్రప్రభ సచిత్రవార పత్రిక కథాప్రభ 1-12-97

★★★

తెలంగ్రామం